

Prawa pacjenta

ss

Marcin Mikos

Konstytucyjna ochrona życia

Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia.

Konstytucyjna ochrona przed eksperymentami

Nikt nie może być poddany eksperymentom naukowym, w tym medycznym, bez dobrowolnie wyrażonej zgody

Ochrona prywatności

Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Ochrona bezpieczeństwa pracy

Każdy ma prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Sposób realizacji tego prawa oraz obowiązki pracodawcy określa ustawa.

Konstytucyjne prawo do ochrony zdrowia

1. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.
2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń określa [ustawa](#).
3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.
4. Władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.
5. Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

USTAWA

z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta

- Prawa pacjenta;
- Zasady udostępniania dokumentacji medycznej;
- Obowiązki podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych związane z prawami pacjenta;
- Tryb powoływania, odwoływania i kompetencje Rzecznika Praw Pacjenta;
- Postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów.

Obowiązek przestrzegania praw pacjenta

- Obowiązek władzy publicznej w zakresie ochrony zdrowia,
- Obowiązek NFZ,
- Obowiązek podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych,
- Obowiązek osób wykonujących zawody medyczne,
- Obowiązek innych osób uczestniczących w procesie udzielania świadczeń zdrowotnych

Ograniczenia praw pacjenta

Kierownik podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych lub upoważniony przez niego lekarz może ograniczyć korzystanie z praw pacjenta w przypadku wystąpienia zagrożenia epidemicznego lub ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjentów, a w przypadku praw do kontaktu osobistego, telefonicznego lub korespondencyjnego z innymi osobami, także ze względu na możliwości organizacyjne zakładu.

Prawo do jakości świadczeń zdrowotnych

Pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej (art.6)

Prawo dostępności do świadczeń zdrowotnych

Pacjent ma prawo, w sytuacji ograniczonych możliwości udzielenia odpowiednich świadczeń zdrowotnych, do przejrzystej, obiektywnej, opartej na kryteriach

medycznych, procedury ustalającej kolejność dostępu do tych świadczeń.
(art.6)

Prawo do konsylium

3. Pacjent ma prawo żądać, aby udzielający mu świadczeń zdrowotnych:
 - 1) lekarz zasięgnął opinii innego lekarza lub zwołał konsylium lekarskie;
 - 2) pielęgniarka (położna) zasięgnęła opinii innej pielęgniarki (położnej).
4. Lekarz może odmówić zwołania konsylium lekarskiego lub zasięgnięcia opinii innego lekarza, jeżeli uzna, że żądanie, o którym mowa w ust. 3, jest bezzasadne.
5. Żądanie, o którym mowa w ust. 3, oraz odmowę, o której mowa w ust. 4, odnotowuje się w dokumentacji medycznej.
6. Przepisy ust. 4 i 5 stosuje się do pielęgniarki (położnej) w zakresie zasięgania opinii innej pielęgniarki (położnej).

Prawo do traktowania z należytą starannością

- Pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych udzielanych z należytą starannością przez podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych w warunkach odpowiadających określonym w odrębnych przepisach wymaganiom fachowym i sanitarnym.
- Przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych osoby wykonujące zawód medyczny kierują się zasadami etyki zawodowej określonymi przez właściwe samorządy zawodów medycznych.

Prawo do informacji

- Pacjent ma prawo do informacji o swoim stanie zdrowia,
- Pacjent, w tym małoletni, który ukończył 16 lat, lub jego ustawowy przedstawiciel mają prawo do uzyskania od lekarza przystępnej informacji o stanie zdrowia pacjenta, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych i leczniczych, dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu.
- Pacjent lub jego ustawowy przedstawiciel mają prawo do wyrażenia zgody na udzielenie informacji wymienionych w ust. 2 innym osobom.
- Pacjent ma prawo żądać, aby lekarz nie udzielił mu informacji, o której mowa w ust. 2.,
- Po uzyskaniu informacji, o których mowa w ust. 2, pacjent ma prawo przedstawić lekarzowi swoje zdanie w tym zakresie.

Prawo do informacji

- W przypadku określonym w art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 857), pacjent ma prawo żądać, aby lekarz udzielił mu informacji, o której mowa w ust. 2, w pełnym zakresie.
- Pacjent małoletni, który nie ukończył 16 lat, ma prawo do uzyskania od lekarza informacji, o których mowa w ust. 2, w zakresie i formie potrzebnej do prawidłowego przebiegu procesu diagnostycznego lub terapeutycznego.
- Pacjent, w tym małoletni, który ukończył 16 lat, lub jego ustawowy przedstawiciel mają prawo do uzyskania od pielęgniarki, położnej przystępnej informacji o jego pielęgnacji i zabiegach pielęgniarskich.

Prawo do informacji

W przypadku, o którym mowa w art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, pacjent, jego przedstawiciel ustawowy lub opiekun faktyczny mają prawo do dostatecznie wczesnej informacji o zamiarze odstąpienia przez lekarza od leczenia pacjenta i wskazania przez tego lekarza możliwości uzyskania świadczenia zdrowotnego u innego lekarza lub podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych

Prawo do informacji o prawach pacjenta

- Pacjent ma prawo do informacji o prawach pacjenta określonych w niniejszej ustawie oraz w przepisach odrębnych, uwzględniającej ograniczenia tych praw określone w tych przepisach. Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych udostępnia tę informację w formie pisemnej, poprzez umieszczenie jej w swoim lokalu, w miejscu ogólnodostępnym.
- 2. Przepisu ust. 1 zdanie drugie nie stosuje się do wykonywanych wyłącznie w miejscu wezwania indywidualnych praktyk lekarskich, indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich, indywidualnych praktyk pielęgniarek, położnych i indywidualnych specjalistycznych praktyk pielęgniarek, położnych.
- 3. W przypadku pacjenta niemogącego się poruszać informację, o której mowa w ust. 1, udostępnia się w sposób umożliwiający zapoznanie się z nią w pomieszczeniu, w którym pacjent przebywa.

Prawo do informacji o świadczeniach zdrowotnych

Pacjent ma prawo do informacji o rodzaju i zakresie świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych, w tym o profilaktycznych programach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, realizowanych przez ten podmiot.

Prawo do tajemnicy leczenia

- Pacjent ma prawo do zachowania w tajemnicy przez osoby wykonujące zawód medyczny, w tym udzielające mu świadczeń zdrowotnych, informacji z nim związanych, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu medycznego.
- W celu realizacji prawa, o którym mowa w art. 13, osoby wykonujące zawód medyczny są obowiązane zachować w tajemnicy informacje związane z pacjentem, w szczególności ze stanem zdrowia pacjenta.
- 2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, w przypadku gdy:
 - 1) tak stanowią przepisy odrębnych ustaw;
 - 2) zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia pacjenta lub innych osób;
 - 3) pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy wyraża zgodę na ujawnienie tajemnicy;
 - 4) zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji o pacjencie związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych innym osobom wykonującym zawód medyczny, uczestniczącym w udzielaniu tych świadczeń.
- 3. Osoby wykonujące zawód medyczny, udzielające świadczeń zdrowotnych, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w ust. 2 pkt 1-3, są związane tajemnicą również po śmierci pacjenta.

Zgoda

- Konieczność zgody na zabieg, leczenie wynika z prawa do godności, samostanowienia oraz zakazu naruszania integralności cielesnej człowieka,
- Jednostronny akt woli pacjenta podjęty na podstawie przystępnie udzielonej, rzetelnej informacji o postępowaniu medycznym,
- Pacjent musi być zdolny do świadomego wyrażenia zgody,
- Nie można zgodą wyłączyć odpowiedzialności za niedbalstwo, brak odpowiednich kwalifikacji
- Musi być konkretna i szczegółowa, a nie otwarta.
- Jest upoważnieniem odwołałym.
- Może być obarczona wadą, błędami.
- Pacjent niezdolny do świadomego wyrażenia zgody to pacjent w stanie wyłączającym świadome wyrażenie zgody np. choroba psychiczna, przemijające zaburzenia psychiczne np. upojenie alkoholowe, wpływ narkotyków, b.wysoka gorączka lub i ból.

Prawo do zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego

- Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do wyrażenia zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych albo odmowy takiej zgody, jeżeli przepisy odrębnych ustaw nie stanowią inaczej.
- Pacjent ma prawo do wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych lub odmowy takiej zgody, po uzyskaniu informacji w zakresie określonym w art. 9.
- Pacjent, w tym małoletni, który ukończył 16 lat, ma prawo do wyrażenia zgody na przeprowadzenie badania lub udzielenie innych świadczeń zdrowotnych przez lekarza.
- Przedstawiciel ustawowy pacjenta małoletniego, całkowicie ubezwłasnowolnionego lub niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody, ma prawo do wyrażenia zgody, o której mowa w ust. 1. W przypadku braku przedstawiciela ustawowego prawo to, w odniesieniu do badania, może wykonać opiekun faktyczny.
- Pacjent małoletni, który ukończył 16 lat, osoba ubezwłasnowolniona albo pacjent chory psychicznie lub upośledzony umysłowo, lecz dysponujący dostatecznym rozeznanieniem, ma prawo do wyrażenia sprzeciwu co do udzielenia świadczenia zdrowotnego, pomimo zgody przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego. W takim przypadku wymagane jest zezwolenie sądu opiekuńczego.

Prawo do zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych

- Zgoda oraz sprzeciw, o których mowa w ust. 1-3, mogą być wyrażone ustnie albo poprzez takie zachowanie osób wymienionych w tych przepisach, które w sposób niebudzący wątpliwości wskazuje na wolę poddania się proponowanym przez lekarza czynnościom albo brak takiej woli.
 - W przypadku zabiegu operacyjnego albo zastosowania metody leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta, zgodę, o której mowa w art. 17 ust. 1, wyraża się w formie pisemnej. Do wyrażania zgody oraz sprzeciwu stosuje się art. 17 ust. 2 i 3.
2. Przed wyrażeniem zgody w sposób określony w ust. 1 pacjent ma prawo do uzyskania informacji, o której mowa w art. 9 ust. 2.
 3. Przepisy art. 17 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.
- Zasady przeprowadzenia badania lub udzielenia innych świadczeń zdrowotnych przez lekarza pomimo braku zgody albo wobec zgłoszenia sprzeciwu, o których mowa w art. 17 i 18, określają przepisy art. 33 i art. 34 ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

Szczególne przypadki zgody

- Stanowisko NRL z 1992 r.
 - Lekarz przeprowadzający czynności diagnostyczne służące rozpoznaniu choroby nie ma obowiązku uzyskiwania zgody pacjenta co do zakresu wykonywanych badań, w tym badań w kierunku zakażenia wirusem HIV. (...) W każdym innym wypadku na wykonywanie testów wykrywających zakażenie HIV należy uzyskać zgodę pacjenta.

Przekroczenie zakresu zgody (art.35 UZL)

- Poszerzenie zakresu operacji, metody leczniczej lub diagnostycznej w trakcie jej trwania, jeżeli wystąpią okoliczności, których nieuwzględnienie groziłoby pacjentowi niebezpieczeństwem utraty życia, ciężkim uszkodzeniem ciała lub ciężkim rozstrojem zdrowia, a nie ma możliwości niezwłocznie uzyskać zgody pacjenta.
- Warunkiem jest w miarę możliwości zasięgnięcie opinii drugiego lekarza, najlepiej tej samej specjalności, zapis w dokumentacji medycznej oraz poinformowanie pacjenta, opiekuna lub sądu.
- SN: jeżeli lekarz po otwarciu jamy brzusznej stwierdził inny stan rzeczy niż wynikał z wcześniejszych badań, może on w pewnych szczególnych wypadkach przekroczyć zakres zgody na zabieg udzielonej mu przez pacjenta, gdy nieprzeprowadzenie koniecznego zabiegu groziłoby życiu pacjenta, albo gdy chodzi o nieznaczną, a niezbędną korektę projektowanego zabiegu.

Prawo do zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych

Zgoda pacjenta jest bezprawna gdy:

- dotyczy eutanazji,
- przerwanie ciąży w innych warunkach niż dopuszczalne,
- udział w eksperymencie medycznym osób ustawowo wykluczonych,
- wykonanie zabiegu oczywiście zbędnego
(zabieg, który przy poprawnej, starannej diagnozie w ogóle nie powinien być dokonany)

Godność człowieka (art.30)

*„Zakaz traktowania osoby jako środka realizacji jakiegokolwiek, nawet dobrego celu”
I. Kant*

- Źródłem praw człowieka jest godność,
- Godność podlega ochronie,
- Godność jest niezbywalna,
- Nie jest nadawana przez Państwo,
- Państwo ją potwierdza i zobowiązuje się do jej ochrony,
- Stopień ochrony godności zależy od zachowania danej osoby,
- Dopuszczalne, choć kontrowersyjne jest wartościowanie godności przez Państwo,
- Naruszenie godności jest możliwe za zgodą człowieka – np. eksperyment medyczny ???

Prawo do poszanowania godności i intymności Pacjenta

Art. 20.

1. Pacjent ma prawo do poszanowania intymności i godności, w szczególności w czasie udzielania mu świadczeń zdrowotnych.
 2. Prawo do poszanowania godności obejmuje także prawo do umierania w spokoju i godności.
- Pacjent znajdujący się w stanie terminalnym ma prawo do świadczeń zdrowotnych zapewniających łagodzenie bólu i innych cierpień.

Prawo do poszanowania godności i intymności Pacjenta

■ **Art. 21.**

1. Przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych może być obecna osoba bliska.
2. Osoba wykonująca zawód medyczny udzielająca świadczeń zdrowotnych pacjentowi może odmówić obecności osoby bliskiej przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w przypadku istnienia prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia epidemicznego lub ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjenta.

Odmowę odnotowuje się w dokumentacji medycznej.

Prawo do poszanowania godności i intymności Pacjenta

W celu realizacji prawa, o którym mowa w art. 20 ust. 1, osoba wykonująca zawód medyczny ma obowiązek postępować w sposób zapewniający poszanowanie intymności i godności pacjenta.

2. Osoby wykonujące zawód medyczny, inne niż udzielające świadczeń zdrowotnych, uczestniczą przy udzielaniu tych świadczeń tylko wtedy, gdy jest to niezbędne ze względu na rodzaj świadczenia. Uczestnictwo, a także obecność innych osób wymaga zgody pacjenta, a w przypadku pacjenta małoletniego, całkowicie ubezwłasnowolnionego lub niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody, jego przedstawiciela ustawowego, i osoby wykonującej zawód medyczny, udzielającej świadczenia zdrowotnego.

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego Pacjenta

- Obszar wolny od ingerencji innych osób, w którym jednostka ma swobodę rozwijania własnej osobowości i decydowania o kształcie własnego życia.
- Ograniczone np. z powodów epidemiologicznych, higienicznych.
- Nie może być nadużywane wbrew zasadom współżycia społecznego lub społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa gdyż wówczas nie korzysta z ochrony prawnej np. stała obecność osób odwiedzających pacjenta, dobro innych pacjentów, specyfika czynności medycznych.

Dokumentacja medyczna

Art. 23.

1. Pacjent ma prawo do dostępu do dokumentacji medycznej dotyczącej jego stanu zdrowia oraz udzielonych mu świadczeń zdrowotnych.
2. Dane zawarte w dokumentacji medycznej podlegają ochronie określonej w niniejszej ustawie oraz w przepisach odrębnych.

Art.24.

1. W celu realizacji prawa, o którym mowa w art. 23 ust. 1, podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych jest obowiązany prowadzić, przechowywać i udostępniać dokumentację medyczną w sposób określony w niniejszym rozdziale oraz zapewnić ochronę danych zawartych w tej dokumentacji.
2. Lekarze, pielęgniarki i położne są uprawnieni do uzyskiwania i przetwarzania danych zawartych w dokumentacji medycznej, o których mowa w art. 25.

Dokumentacja medyczna

Dokumentacja medyczna zawiera co najmniej:

1) oznaczenie pacjenta, pozwalające na ustalenie jego tożsamości:

a) nazwisko i imię (imiona),

b) datę urodzenia,

c) oznaczenie płci,

d) adres miejsca zamieszkania,

e) numer PESEL, jeżeli został nadany, w przypadku noworodka – numer PESEL matki, a w przypadku osób, które nie mają nadanego numeru PESEL – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość,

f) w przypadku gdy pacjentem jest osoba małoletnia, całkowicie ubezwłasnowolniona lub niezdolna do świadomego wyrażenia zgody – nazwisko i imię (imiona) przedstawiciela ustawowego oraz adres jego miejsca zamieszkania;

2) oznaczenie podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych ze wskazaniem komórki organizacyjnej, w której udzielono świadczeń zdrowotnych;

3) opis stanu zdrowia pacjenta lub udzielonych mu świadczeń zdrowotnych;

4) datę sporządzenia.

Udostępnianie dokumentacji medycznej (indywidualnej i zbiorczej)

- Do wglądu lub sporządzanie wypisów, odpisów, kopii lub wyjątkowo wydanie oryginału dla :
 - pacjenta,
 - przedstawiciela ustawowego pacjenta,
 - osoby upoważnionej przez pacjenta,
 - uprawnionych podmiotów.
- Następuje z zachowaniem poufności i ochrony danych osobowych,

Dziękuję za uwagę.